

سیره امام صادق(ع) و امام رضا(ع) در آزاداندیشی مورد استفاده قرار گیرد/ کرسیهای آزاداندیشی در سطح نازلی به سر می‌برند

مدیرگروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با تشریح سیره امام صادق(ع) و امام رضا(ع) در آزاداندیشی ...

در گفتگو با مهر طرح شد،

سیره امام صادق(ع) و امام رضا(ع) در آزاداندیشی مورد استفاده قرار گیرد/ کرسیهای آزاداندیشی در سطح نازلی به سر می‌برند
مدیرگروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با تشریح سیره امام صادق(ع) و امام رضا(ع) در آزاداندیشی و تأکید بر منطق قوی و جهانشمول اسلام برای پاسخ به شبهه‌ها گفت: متأسفانه کرسی‌های آزاداندیشی جایگاه خودشان را پیدا نکردند و همواره در سطح حداقلی به سر می‌برند، اگرچه از سطح شعار فراتر رفته اما همچنان در سطح نازلی به سر می‌برند. حجت السلام والمسلمین سید سجاد ایزدهی، مدیرگروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در گفتگو با خبرنگار مهر در مورد تأثیر و نقش آزاداندیشی در گسترش و توسعه علوم گفت: بحث آزاداندیشی همچنان که از نام آن مشخص است، فضای اندیشه فضای تحمیلی نیست و اصلاً تحمیل در این فضا امکان ندارد و اصولاً فضای اندیشه، فضای اقناع و باور است.

وی با بیان اینکه اگر قرار باشد منطقی و صحیح جلوه کند طبیعتاً باید در قبال منطقها و اندیشه‌های دیگر هم‌وردی کند، افزود: در مقابل آن اندیشه‌ها اگر منطق، منطق قابل قبولی باشد و قابلیت عرضه داشته باشد طبیعتاً به منطق‌های مقابل خودش پاسخ خواهد داد و تفوق پیدا خواهد کرد و قدرت اقناعی و باورپذیری اندیشه موجب خواهد شد که رواج پیدا کند.

این محقق و نویسنده کشورمان با اشاره به اینکه طبیعتاً اسلام به عنوان دینی که خاتم و کامل است و بر دین‌های دیگر اضافه کرده و افزوده و مؤلفه‌های افزون‌تری به همراه دارد، ادعای جهانشمولی دارد و این ادعای جهانشمولی هم مستند به ادله‌ای است، اظهار داشت: اسلام جدا از بحث ایمان و باور قلبی برای اینکه بتواند خود را عرضه کند، منطق جهان‌شمول دارد یعنی منطقی دارد که همه افراد او را خواهند فهمید و باور خواهند کرد و به آن گرایش پیدا خواهند کرد. این منطق که بر فطرت مبتنی است طبیعتاً به همه افراد قابل عرضه است.

وی افزود: البته طبیعتاً مخالفانی خواهد داشت که آنها هم برای خودشان منطق‌هایی خواهند داشت. این منطق‌ها باید در کنار هم قرار گیرد و منطق صحیح در مقابل منطق سقیم یا باطل خودنمایی خواهد کرد. این روش در سیره اهل بیت(ع) وجود دارد، خصوصاً این سیره در زمان امام صادق(ع) بسیار مشهود است و حتی زناده و کفار و ... با امام بحث‌های بسیار جدی می‌کردند. کتاب 171#«توحید مفضل« حاصل این چنین مباحثی است. مفضل یکی از اصحاب امام صادق(ع) بود و یکی از زناده حرف‌های تند زده بود که باعث شد او عصبانی شود و آنها را به کفر و الحاد متهم کند. آنها گفتند ما حرف‌های سنگین‌تر و محکم‌تر از اینها، به امام صادق(ع) می‌زنیم ایشان با گشاده‌رویی از ما استقبال می‌کنند و جواب می‌دهند و ما هم حرف‌های ایشان را می‌شنویم یا قانع می‌شویم یا دوباره اشکال وارد می‌کنیم. رسم امام صادق(ع) این گونه است تو چرا برافروخته شدی.

ایزدهی در ادامه سخنانش با بیان سیره امام صادق(ع) در این باره بیان کرد: امام صادق(ع) بر این اساس افرادی مثل هشام بن حکم را تعلیم می‌دهد که اولاً هشام با افراد مختلف از گروه‌ها و نحله‌های فکری بحث می‌کنند و مجادلات کلامی دارند و عملاً این رویکرد موجب شد که منطق امام صادق(ع) عملاً بعد از مدتی جهان اسلام را درنورد و غالب شود. نوع بیان امام صادق(ع) و شاگردانش و نوع روش مباحثه کردنشان روش ممتازی است و می‌توان گفت بی‌نظیر است.

وی با اشاره به اینکه امام رضا(ع) با افراد و گروه‌های مختلف و رهبران ادیان و مذاهب مختلف بحث می‌کردند و مباحثات و مناظراتی داشتند، گفت: جالب این است که امام رضا(ع) با آنها با کتاب خودشان بحث می‌کردند، هیچ وقت حرف را تحمیل نمی‌کردند و منطق عقلانیت و باور را حاکم قرار می‌دادند. منطق اینکه حرف مخالف در مجالس علمی زده شود و پاسخ علمی داده شود در این قضیه فرض است. اینها موجب می‌شود که امام رضا(ع) به عنوان عالم آل محمد(ص) معروف شوند.

مدیرگروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی تصریح کرد: این منطق، منطقی است که اسلام مبانی‌اش را دارد. ادعایش را هم دارد. روش‌اش را هم دارد و شیوه عملی اهل بیت(ع) هم بر این منطق آزاداندیشی حکایت می‌کند. اوایل انقلاب اسلامی هم مشاهده می‌کردیم افراد از گروه‌های مختلف می‌آمدند، بحث می‌کردند و نظر می‌دادند و نتیجه‌اش این شد که کمونیستها و منافقین مغلوب شدند، چون اسلام حرف حساب برای گفتن دارد.

وی افزود: عمدتاً این مباحث را باید به فضای دانشگاه‌ها که فضای اندیشه ورزی است برد. در آنجا اندیشه‌های مخالف بیاید و نقد شود. بحث و نقد جدی باشد تا عیار دو طرف سنجیده می‌شود، چون ادعا داریم دین ما دین کامل و قابل است طبیعتاً از بحث و

مناظره هیچ هراسی نداریم. در مجالس و محافل علمی باید از شبهه استقبال شود اگر پاسخ قابل عرضه ای داریم ارائه کنیم وگرنه به مبانی خودمان مراجعه می‌کنیم و در نهایت این امر موجب شفاف شدن فضای علمی می‌شود و شبهه‌ها را برطرف می‌کند.

ایزدهی با اشاره به اینکه طبق روایتی از امام علی(ع) شبهه یعنی باطل را شبهه حق کردن، اذعان کرد: وقتی فضا، فضای شفاف نباشد شبهه جای علم را می‌گیرد اما فضای آزاداندیشی این را واکاوی می‌کند. مراد از شبهه را مشخص می‌کند و حق را از باطل جدا می‌کند. شبهه برطرف می‌شود و حق از باطل متمایز می‌شود. این بعد اصلی کار است که طبیعتاً ضروری است.

این محقق و نویسنده کشورمان با اشاره به اینکه ما در فضایی قرار گرفتیم که انقلاب ما در حال صدور و پیدا کردن بسترهای بسیار مناسب در عالم است، بیان کرد: امام صادق(ع) در زمانی بحث آزاداندیشی را طرح کردند که اسلام به اقصی نقاط عالم در حال گسترش بود. حالا هم این گونه است. منطق شیعه و منطق انقلاب در حال گسترش است و اگر بحث‌های آزاداندیشی وجود نداشته باشد و شبهه‌ها حل نشود و حرف‌های مخالف عرضه و نقد نشود و منطق اسلام و منطق انقلاب تبیین نشود، طبیعتاً بحث از صدور انقلاب و جهان‌شمولی اسلام بی‌معنا خواهد بود.

وی تأکید کرد: بر همین اساس حضرت امام(ره) و مقام معظم رهبری به صورت خاص بر بحث آزاداندیشی تأکید داشتند تا منطق صحیح مشخص شود اما متأسفانه به گمانم بعد از اینکه مقام معظم رهبری این را انتظار داشتند ما قدری خودهراسی کردیم و بیشتر وارد محتوا نشدیم. کرسی‌های آزاداندیشی به معنای واقعی که همواره مطالبه مقام معظم رهبری بود محقق نشد. دانشگاه‌ها به خاطر جریان‌های سیاسی، به خاطر اینکه اگر گروه بعد بیاید گروه قبل را از بین ببرد، همواره به خاطر سیاسی‌گری و شتاب‌زدگی و به خاطر جریان‌های حزبی معمولاً از آن فرار کرده و آن حیثیت واقعی علمی آزاداندیشی در حاشیه قرار گرفته و به صورت گفتمان غالب در نیامده است و متأسفانه همچنان هم فضاهای علمی در این قضیه تحاشی می‌کنند و به حاشیه بیشتر می‌پردازند تا به متن.

وی تأکید کرد: ظاهراً سطح انتظار مقام معظم رهبری به صورت مطلوب محقق نشده است و امیدواریم این فضا محقق شود تا در فضای شفاف علمی حق از باطل محقق شود و شبهه‌ها و تاریکی‌هایی که از سوی غربی‌ها، منافقین و مخالفین عرضه می‌شود با شفاف شدن و نورانی شدن فضا مشخص شود و حرف درست از باطل متمایز خواهد شد. در مجموع تلقی من این است که متأسفانه کرسی‌های آزاداندیشی جایگاه خودشان را پیدا نکردند و همواره در سطح حداقلی به سر می‌برند، اگرچه از سطح شعار فراتر رفته اما همچنان در سطح نازلی به سر می‌برند.